



ČUVARI

STABILNOSTII

Supervizija banaka

Izazovi i fokus Centralne banke, regulatora i supervizora bankarskog sistema Crne Gore, povezani su kako sa intenzivnim razvojem bankarstva i postignutim nivoom upravljanja rizicima, tako i sa zahtjevima koji proizilaze iz karaktera ekonomskog ciklusa i obaveza za pridruživanjem EU

Od same pojave banaka, njihovo poslovanje je po pravilu strogo regulisano i kontrolisano od strane države. Ubrzan razvoj finansijskih tržišta i njihovo povezivanje na svjetskom nivou kao i rast rizika na globalnim finansijskim tržištima, dali su posebnu dimenziju naporima da se očuva stabilnost bankarskih sistema. U procesima deregulacije i jake tržišne konkurencije stvoren je pojačani pritisak na bankarske menadžmente da se svim sredstvima bore za opstanak na finansijskom tržištu odnosno za ostvarivanje što boljih performansi. Jačanje tržišne konkurencije u sferi bankarstva i finansija praćeno je uspostavljanjem adekvatne prudencione kontrole koja djeluje u pravcu smanjivanja rizika nesolventnosti banaka.

Prudenciona supervizija je neposredna ili posredna kontrola poslovanja banaka sa ciljem eliminisanja loših praksi u upravljanju rizicima i sprečavanja prenošenja negativnog uticaja poslovanja jedne institucije – banke na ostatak sistema (tzv. domino efekat). Prudenciona kontrola banaka je konzistentna sa pravilima igre u kojoj djeluje jaka tržišna konkurencija, usljed čega banke imaju povećane rizike. Mjesto i uloga bankarskih industrija u finansijskim sektorima i u privrednom razvoju zemalja značajni su u mjeri koja nalaže da poslovanje bankarskih institucija bude pod stalnim monitoringom centralnih monetarnih vlasti, koje preduzimaju mjere preventivnog nadzora. Ovakav pristup omogućuje blagovremenu zaštitu od piramidalnog efekta urušavanja bankarskog sektora zemlje i vrlo ozbiljnih posljedica koje on može imati na stabilnost finansijskog sistema u konkretnoj jurisdikciji, kao i na njen privredni sektor. Regulacija banaka sastoji se u uspostavljanju određenih pravila koja se odnose prije svega na minimiziranje bankarskih rizika i očuvanje solventnosti banaka. Potreba opreznije regulacije banaka proizlazi iz mogućnosti da one ulaze u poslove sa visokim rizicima koji potencijalno mogu donijeti prinose veće od standardnih. Prudenciona kontrola banaka uključuje objektivnu procjenu bančine solventnosti, ocjenu rizicnosti aktive banaka, procjenu inherentnih rizika banke i potencijalnih problema u kojima je neophodno preduzimati korektivne mjere i aktivnosti na nivou pojedinačne banke ili cjelokupnog bankarskog sistema. Regulacija i supervizija banaka takođe predstavlja sredstvo za smanjenje sistemskog rizika u bankarstvu. Sistemski rizik podrazumijeva rizik da se kriza veće banke proširi na čitav bankarski sistem, uz opasnost da se kriza prelije na realni

sektor ekonomije. Bez prudencione kontrole i supervizije banaka i drugih finansijskih institucija, deregulacija u sferi bankarstva i finansija mogla bi da dovede do sistemskih bankarskih i finansijskih kriza.

U kontekstu procesa internacionalizacije poslovanja finansijskih institucija, neophodna je međunarodna harmonizacija pravila u poslovanju banaka i drugih institucija. Organizacioni nosilac međunarodne koordinacije prudencio-

tek nakon usvajanja u nacionalnim zakonodavstvima. Treba istaći da je Bazelska pravila prudencione supervizije prihvatilo preko 100 zemalja. Smatra se da bankarstvo neke zemlje nema zadovoljavajući kredibilitet ukoliko nijesu usvojena bazelska pravila o solidnom poslovanju banaka. Kada zemlje prihvate bazelske regulativne procese oni ih operativno sprovode kod banaka na svojoj teritoriji preko nacionalnih supervizorskih institucija.

Izazovi i fokus Centralne banke, regulatora i supervizora bankarskog sistema Crne Gore, povezani su kako sa intenzivnim razvojem bankarstva i postignutim nivoom upravljanja rizicima, tako i sa zahtjevima koji proizilaze iz karaktera ekonomskog ciklusa i obaveza za pridruživanjem EU. Regulatorne aktivnosti Centralne banke Crne Gore dominantno su usmjerene na očuvanje monetarne i finansijske stabilnosti kao i na preduzimanje neophodnih mjera iz svoje nadležnosti radi jačanja povjerenja u ukupan finansijski sistem i minimiziranja negativnih uticaja i prijetnji finansijskoj stabilnosti. Regulatorni okvir će se dalje unapređivati do nivoa potpune usaglašenosti sa regulativom EU, sa međunarodnim standardima Bazela II i Bazela III i međunarodno priznatim računovodstvenim standardima poslovanja. Međunarodni računovodstveni standardi predstavljaju principe i metode koje je Komitet za računovodstvene standarde formulisao i preveo u opšte prihvaćena pravila. Osnovna svrha donošenja međunarodnih računovodstvenih standarda jeste omogućavanje učesnicima u poslovanju jednakih uslova za sastavljanje i prezentovanje finansijskih izvještaja. Na osnovu međunarodnih računovodstvenih standarda korisnici izvještaja mogu efikasno ocijeniti i interpretirati iste, bez obzira da li su sastavljeni od različitih firmi ili finansijskih organizacija u različitim regionima svijeta.

Pored navedenog kao posebno važnim ističe se potreba da supervizija u metodološko – iskustvenom smislu stalno jača i prati saznanja i praksu koju inau-

Autorka je viši kontrolor u Odjeljenju za ocjenu upravljanja kreditnim rizikom, CBCG

PIŠE



**SANJA
MIĆUNOVIĆ**

nih pravila za banke je Bazelski komitet za bankarsku superviziju. Ovaj komitet je formiran od strane guvernera centralnih banaka visokorazvijenih zemalja Grupe 10. Bazelski komitet formulisao je opšte standarde i smjernice supervizije, i dao primjere najbolje bankarske prakse u očekivanju da će zakonodavni organi u pojedinačnim zemljama preduzeti mjere za njihovu implementaciju, tako da najbolje odgovaraju specifičnostima ekonomskog sistema zemlje. Prudencioni propisi donijeti od strane Bazelskog komiteta nijesu automatski pravno obavezujući za bankarske institucije, već postaju pravno obavezujući